

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.
☎: 441-6501

Ügyszám: 823/2009/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

32/2010. (I. 27.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) a panaszos¹ 2009. szeptember 14-én előterjesztett **panaszára indult eljárásban** a 2010. január 27-én – Fráterné dr. Ferenczy Nóra testületi tag távollétében és dr. Kádár András Kristóf testületi tag elfoglaltságának bejelentése mellett – megtartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y a k.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos 2009. szeptember 14-én terjesztett elő panaszbeadványt a 2009. szeptember 7-én vele szemben foganatosított rendőri intézkedések (igazoltatás, előállítás) és kényszerítő eszköz-alkalmazás (testi kényszer), illetve ezek indokolatlansága és sérelmezett módja miatt; és kérte, hogy ügyét a Testület vizsgálja ki.

I.

A panaszos 2009. szeptember 14-én a Testület ügyfélszolgálati irodáján mondta jegyzőkönyvbe panaszát, amelyben visszautalt több, általa csatolt dokumentum tartalmára, amelyekben panaszát már kifejtette, a Testület előtt készült jegyzőkönyvben ezekhez csak kiegészítéseket kívánt fűzni. A panaszos beadványához kapcsolódik jogi képviselőjének 2009. november 2-án írt összefoglaló levele is. Mivel

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

a panaszbeadvány több elemből tevődik össze, az alábbi pontokban ezek külön-külön kerülnek ismertetésre.

1) A panaszos a jogi képviselőjének írt magánlevélben – amelynek tartalmát panaszaként a Testület előtt is fenntartotta – a következőket írta le. 2009. szeptember 7-én 13 óra 15 perc körül Budapesten a Ferenciek tere felől a Belgrád rakpart felé haladt, érintve a Veres Pálné utca és a Duna utca kereszteződését. E kereszteződés közelébe érve azt tapasztalta, hogy ott két rendőr tiszteletlenül bánt egy hajléktalan személlyel. Megállt és megkérte a rendőröket, hogy tisztelettel bánjanak a hajléktalannal, mert a tisztelet mindenkinek kijár, mindenkivel tisztelettel kell lenni. Az egyik rendőr erre igen udvariatlan hangnemben sürgős távozásra szólította fel őt, mire a panaszos megkérdezte, hogy miért kellene távoznia. Másodszorra a panaszos elmondása szerint már kiabálva küldte el őt a rendőr, de ő a helyszínről nem ment el, mivel nem értette, miért kellene távoznia. Ekkor a rendőr felszólította, hogy igazolja magát, aminek a panaszos – útlevele átadásával – eleget is tett. A rendőr az útlevelet kinyitotta, majd a tárcájába tette, és közölte a panaszossal, hogy elő fogja állítani, úgyhogy kövesse őt. Erre a panaszos még nem is tudott válaszolni, mire a rendőr már hátracsavarta a karját, és az Erzsébet híd alatt parkoló rendőrségi szolgálati járműhöz vezette. A járműben a hátsó ülésre középre ültették. Beszállítása közben a panaszost mobiltelefonján a férje hívta Párizsból, az a rendőr azonban, aki korábban vele szemben testi kényszert alkalmazott, kiabálva elvette a panaszostól a mobiltelefont, és azt mondta, hogy senkit nem hívhat fel, amíg a rendőrség őrizetében van. A panaszos – előadása szerint – útközben többször megkérdezte a szolgálati járműben elől ülő rendőrt, hogy miért viszik el, erre azonban nem kapott választ.

13 óra 25 perckor értek be a rendőrség épületébe, ahol a portánál leültették a panaszost. Arra a kérdésére, hogy mennyi időt kell itt töltenie, azt a választ kapta, hogy ameddig az eljárás zajlik. Kb. 20 perc elteltével egy dokumentumot hoztak a panaszoshoz, amelyet nem tudott jól kitölteni, mivel nem volt nála a szemüvege; ezért egy rendőr segítségét kérte. Saját elmondása szerint a panaszos elsírta magát a dokumentum kitöltése közben, kiszolgáltatott helyzete miatt. Közben egy civil ruhás rendőr lépett a panaszoshoz, és arról érdeklődött, hogy szed-e valamilyen gyógyszer. Ez a rendőr azt is kérdezte a panaszostól, hogy kit áll szándékában értesíteni előállításáról, mire a panaszos a Német Nagykövetséget és egy német baráti családot jelölt meg. A rendőrség mindkét megadott helyre telefonált. 17 óra 14 percig várakozott a panaszos a portán; közben egy vele azonos nemű rendőr a női WC-ben átvizsgálta a csomagját és a ruházatát, de nem találtak nála semmi kifogásolhatót. Várakozása közben közölte vele azt is egy rendőr, hogy intézkedés közben az útlevelet elvesztették. Végül egy szabálysértési előadó lépett a panaszoshoz, és közölte vele, hogy ő fogja kihallgatni. Az egyik irodahelyiségbe kísérte a panaszost, és megkérte, hogy adja elő a történeteket, valamint hogy működjön együtt, lehetőleg ne kérdezzen semmit, de válaszoljon a neki feltett kérdésekre. A szabálysértési határozatban a panaszost figyelmeztetésben részesítették jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértésének elkövetése miatt. A panaszos ezzel kapcsolatban külön megjegyezte, hogy a rendőrök nem vele szemben intézkedtek, hanem a

hajléktalan személlyel szemben. Amikor őt személyazonossága igazolására szólították fel, annak azonnal eleget tett.

Az eljárás 17 óra 25 perckor befejeződött. Ekkor kérdezte a panaszos, hogy mi lesz az útlevelével, mire közölték vele, hogy annak elvesztéséről kapni fog egy igazolást. A panaszos a főügyeletes r. századoshoz kísérték, aki egy dokumentumot tett a panaszos elé, hogy írja alá. A panaszos azonban közölte, hogy előbb az útlevele elvesztéséről szeretne kapni igazolást. A főügyeletes ekkor – a panaszos állítása szerint – közölte vele, hogy őt nagyon irritálja, és addig nem ad igazolást, amíg ezt a dokumentumot alá nem írja. A panaszos – mivel nem tudta jól elolvasni a dokumentumot – az őt lekísítő szabálysértési előadóhoz fordult, aki megnyugtatta őt, hogy ez a dokumentum az előállítás időtartamáról kiállított igazolás. Ezt követően a panaszos azt aláírta, és kiküldték ez épületből. Kb. 5 perc elteltével megkapta az útlevele elvesztéséről kiállított igazolást is. A panaszos még előadta azt is, hogy másnap délelőtt elment a Német Nagykövetségre az útlevele ügyében, ahol közölték vele, hogy egy új útlevél 17 500 Ft-ba kerül, az ideiglenes útlevél pedig – amellyel csak Berlinbe utazhat, a férjéhez Párizsba nem – 5 700 Ft-ba, plusz a szükséges fénykép 2 000 Ft-ba. A panaszos az ideiglenes útlevél elkészítését kérte. 2009. szeptember 9-én 11 óra 30 perckor azonban mobiltelefonon keresték a Német Nagykövetségről, és tájékoztatták, hogy egy rendőr – mindenfajta hivatalos közlés vagy írásbeli rögzítés nélkül – ott leadta az útlevelét.

2) A panaszos mint eljárás alá vont személy kihallgatásáról 2009. szeptember 7-én 16 óra 20 perckor a BRFK V. Kerületi Rendőrkapitányság mint Szabálysértési Hatóság részéről készített jegyzőkönyv szerint a panaszos a következőket adta elő az eljárás során. A Ferenciek terén lévő buszmegálló irányából közlekedett a rakpart felé, amikor a Veres Pálné utca és a Duna utca kereszteződésénél azt látta, hogy két rendőr tiszteletlenül bánt egy hajléktalannal. A panaszos tisztelettudóan azt mondta a rendőröknek, hogy így nem lehet beszélni egy emberrel. Erre a rendőrök arrogánsan elküldték őt a helyszínről, de a panaszos mondta, hogy nem megy el onnan. Ezért ismét rászóltak, hogy menjen el, ne szóljon bele a hivatalos eljárásba, mire a panaszos ismét azt mondta, hogy tisztelettel kell kezelni mindenkit. Ezt követően elkérték tőle az útlevelét, amit az egyik rendőr zsebre tett, és azt mondta neki, hogy kövesse őt, beviszik a Rendőrkapitányságra. Amikor a panaszos beszállt a rendőrautóba, éppen hívta mobiltelefonon a férje. A rendőr ezt tapasztalva „kitépte a kezéből” a telefont, kinyomta, és közölte vele, hogy addig nem telefonálhat, amíg az eljárásnak nincs vége. A panaszos szerint ez 13 óra 25 perckor történt. Később a Rendőrkapitányságon 16 óra körül megkérdezte az egyik rendőrt, hogy mikor beszélhet a férjével, mire ismét azt a választ kapta, hogy majd az eljárás végén. A panaszos kifogásolta, hogy a rendőrök megtiltották, hogy a férjével beszéljen, és hogy elvették tőle az útlevelét. Kérdésre válaszolva azt is elmondta, hogy a rendőrök kétszer szóltak rá, hogy menjen el, igen tiszteletlenül; illetve hogy azért maradt a helyszínen, mert az emberi jogokat képviseli.

3) A panaszosnak a Testület ügyfélszolgálati irodáján 2009. szeptember 14-én 10 óra 56 perckor jegyzőkönyvezett panaszja az előző pontokban ismertetett dokumentumokhoz képest – amelyeket a panaszos a bejelentéséhez csatolt és

fenntartott – az alábbi kiegészítéseket tartalmazza. A panaszos elmondása szerint két rendőr volt az említett helyszínen, amikor odaért. Mikor megkérdezte tőlük, hogy miért bánnak tiszteletlenül a hajléktalan emberrel, akkor nem közölték, hogy vele szemben is intézkedni kívánnak; majd a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) vonatkozó garanciális előírásait mellőzve személyazonossága igazolására szólították fel. Ennek a panaszos útlevele átadásával eleget tett, az útlevelét a rendőrök el is vették tőle. Azt követően, hogy az egyik rendőr az útlevelét eltette, közölték vele, hogy a szolgálati járműhöz kísérik, és bemennek a rendőrségre. A panaszos kezét hátracsavarták, és így kísérték a szolgálati járműhöz. Az, hogy a rendőrök „előállítást” kívánnak foganatosítani, illetve az, hogy ennek mi a kiváltó oka és jogalapja, nem hangzott el. Amikor a panaszos erről érdeklődött a rendőrautóban – ahol már összesen négy rendőr ült –, azt közölték vele, hogy jobb lenne, ha nem beszélne, amíg beérnek. Bővebb tájékoztatást nem kapott, és végig tiszteletlenül beszéltek vele. A szolgálati járműben a panaszost férje hívta telefonon, mire az egyik rendőr kivette a kezéből a telefont, rövid ideig a telefonszámokat nézegette, majd később kikapcsolva visszaadta. A panaszos elmondása szerint vele szemben végig az „idősebb” rendőr intézkedett, a telefont is ő vette el tőle, a másik rendőr nem avatkozott közbe. A panaszost előállítására várható időtartamáról és okáról nem világosították fel a Rendőrkapitányságon sem. Hozzá tartozóját ő maga nem értesíthette. Előadta, hogy kb. 13 óra 30 perctől 17 óráig semmilyen érdemi eljárási cselekmény nem történt, szabálysértési kihallgatására csak ezt követően került sor.

4) A panaszos jogi képviselője által 2009. november 2-án írt összefoglaló levele a történetet a fentiekkel azonosan adta elő, de azokhoz a következő megjegyzéseket fűzte. Hivatkozott az Rtv. 29. § (1) bekezdésében foglalt igazoltatási indokokra (közrend, közbiztonság védelme, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési cél, tartózkodás jogszerűségének megállapítása, közlekedésrendészeti ellenőrzés, igazoltatott vagy más természetes illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme), és rögzítette, hogy álláspontja szerint ezek közül egyik sem állt fenn a panaszos esetében, aki egyébként a rendőr kérésének maximálisan eleget téve azonnal útlevelével igazolta magát. Ennek ellenére őt a rendőrök előállították, kezét hátracsavarva a szolgálati járműhöz vezették. Ez a jogi képviselő álláspontja szerint sértette az Rtv. 47. §-át, mivel a panaszos ellenszegülést nem tanúsított. Az intézkedő rendőr továbbá sem az intézkedés megkezdése előtt, sem annak befejezésekor nem közölte az Rtv. 20. § (1)–(2) bekezdése alapján a nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját, és nem közölte a panasztétel lehetőségét sem. A jogi képviselő szerint a rendőr az Rtv. 20. § (3) bekezdésében foglalt előírásokat is megsértette (szolgálati igazolvány vagy azonosító jelvény felmutatása).

A panaszos mobiltelefonjának elvételével kapcsolatosan a jogi képviselő kifejtette, hogy arra a rendőrök nem voltak feljogosítva, a mobiltelefon ugyanis nem minősül támadásra vagy önvészély okozására alkalmas eszköznek [Rtv. 31. § (1) bekezdés]; és a mobiltelefon elvétele miatt a panaszos hozzátartozóját sem tudta értesíteni, pedig az Rtv. 18. § (1) bekezdése értelmében erre elsősorban a panaszos számára kellett volna lehetőséget biztosítani, a rendőrség maga pedig csak akkor teheti ezt meg a panaszos helyett, ha ő nincs abban a helyzetben, hogy ezzel a jogával élhessen – ami ebben az

esetben nem állt fenn, hiszen a panaszos telefonálása az őt kereső férjével az intézkedés célját nem veszélyeztette volna. A jogi képviselő sérelmesnek tartotta azt is, hogy a panaszos kihallgatására többórás várakoztatás után került sor, jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértése miatt. Szóvá tette azt is, hogy a panaszos útlevelét elvesztették a rendőrök, feltehetően az igazoltatás során, amikor – álláspontja szerint szintén jogszerűtlenül – az intézkedő rendőr azt elvette tőle. Az útlevelet néhány nappal később egy rendőr eljuttatta a Német Nagykövetségre, ám az ideiglenes útlevél kiváltásával a panaszosnak anyagi kára keletkezett. Mindezek miatt kérte, hogy a Testület vizsgálja ki a panaszos személyi szabadságának és emberi méltóságához való alapvető jogának sérelmét.

5) Mindezek alapján a panaszos kifogásolta a vele szemben foganatosított intézkedés jogalapját, hangnemét, a vele szemben alkalmazott testi kényszer indokoltságát, útlevele, majd mobiltelefonja elvételét (illetve útlevele elvesztését, és az emiatt őt ért anyagi kárt), előállítás jogalapját és időtartamát, valamint azt, hogy az eljárás során kérdései ellenére is csak meglehetősen hiányosan és részben kapott felvilágosításokat.

Mindezek alapján kérte a Testület vizsgálatát.

II.

A tényállás tisztázása érdekében a Testület felvilágosítás-kéréssel fordult a BRFK V. Kerületi Rendőrkapitányság vezetőjéhez, valamint az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) Ellenőrzési Szolgálat vezetőjéhez. A rendőrség által rendelkezésre bocsátott dokumentumokból az alábbiak állapíthatók meg.

A rendőrség a Testület felvilágosítás-kérésére az alábbi dokumentumokat küldte meg.

1) A BRFK V. Kerületi Rendőrkapitányság vezetőjének 2009. október 15-én kelt levele szerint az említett helyszínen és időpontban a panaszossal szemben a levélben megjelölt r. főtörzsőrmester és r. törzsőrmester intézkedett, akik az ORFK Készenléti Rendőrség állományába tartoznak, és engedélyezett szabadidős tevékenység keretében láttak el gyalogos járőrszolgálatot a Rendőrkapitányság illetékességi területén. Szolgálatuk ellátása során 13 óra 14 perckor megjelentek a Veres Pálné utca és a Duna utca kereszteződésében, mert bejelentés érkezett egy hajléktalan személlyel kapcsolatban, aki az állampolgárokat zavarva erőszakosan koldul. A helyszínen egy ott fekvő hajléktalant találtak, akit személyazonosságára igazolására szólítottak fel.

A panaszossal szemben foganatosított intézkedésről igazoltató lap, illetve más, adatrögzítést dokumentáló irat nem áll rendelkezésre. A kapitányságvezető szerint a panaszossal szemben az Rtv. 29. § (1) bekezdése alapján igazoltatásra, a 47. § alapján testi kényszer alkalmazására, illetve a 33. § (2) bekezdés f) pontjának első fordulata alapján előállításra került sor. Az előállítást követően a Rendőrkapitányságon a r. százados ügyeletes tiszt jelenlétében egy r. őrnagy meghallgatta az intézkedő rendőröket, és az általuk elmondottak alapján úgy ítélte meg, hogy a panaszos cselekménye alkalmas az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm.

rendelet (a továbbiakban: Szabs. r.) 40/A. § (1) bekezdésébe ütköző jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértésének megállapítására. Ezt követően a r. őrnagy közölte a panaszossal, hogy az ügyét gyorsított eljárásban azonnal lefolytatják, de ez egy kis időt vesz igénybe. A r. őrnagy telefonon értesítette a Német Nagykövetséget, valamint a panaszos által megadott másik címet, amely értesítések dokumentálásra is kerültek. A panaszos előállítása időtartama alatt vele szemben eljárási cselekményként 16 óra 20 perctől 16 óra 49 percig került sor kihallgatásra. A panaszos a szabálysértési határozatot aláírásával igazoltan átvette. A kezdő intézkedéstől számított négy órás előállítás időtartamát a gyorsított szabálysértési eljárás lefolytatása indokolta. A panaszos ruházatának átvizsgálását a Rendőrkapitányságon szolgálatot teljesítő, a panaszossal azonos nemű r. őrmester szakszerűen hajtotta végre a vonatkozó jogszabályok alapján.

2) A panaszossal szemben intézkedő r. főtörzsőrmester 2009. szeptember 7-én 13 óra 25 perckor kelt jelentése a történetet az alábbi kiegészítésekkel írta le. A r. főtörzsőrmester az említett helyszínre érkezve egy hajléktalan személyt talált, akivel erősen ittas állapota miatt meglehetősen nehéz volt a kommunikáció. A rendőr megjegyezte, hogy a hajléktalan személyt arcról ismerte, életvitele és magatartása miatt a környéken lakó állampolgárok rendszeresen tesznek bejelentéseket, a legtöbbször ilyen okból intézkednek vele szemben. E hajléktalan személlyel szemben folytatott intézkedés közben lépett oda hozzá a panaszos, aki az elvárható „tisztelet és kulturált magaviselet teljes mellőzésével” közölte vele, hogy hagyja békén szegény hajléktalant, van neki elég gondja. A rendőr tájékoztatta a panaszost, hogy a hajléktalan személlyel szemben rendőri intézkedés van folyamatban, azt ne zavarja meg, biztonságos távolságba lépjen hátrébb. E kérésnek a panaszos nem tett eleget, a rendőr és a hajléktalan közé állt, így megosztva a rendőri figyelmet – amelyet kihasználva az intézkedés alá vont hajléktalan távozni próbált. Ekkor a rendőr őt felszólította, hogy rendőri intézkedés alatt áll, ne távozzon a helyszínről, majd ezt a személyt társa felügyeletére bízta, míg a panaszossal szemben intézkedésbe kezdett. Személyazonossága igazolására hívta fel, aminek – leírása szerint – a panaszos nem volt hajlandó eleget tenni, mivel „ő egy német állampolgár, aki tisztában van a jogaival”. Ekkor a rendőr határozottan felszólította, hogy az intézkedést ne akadályozza, valamint igazolja magát, ellenkező esetben a vonatkozó jogszabályok alapján vele szemben szankciókat fog alkalmazni. A panaszos a nála lévő útlevelét átadta, amiből a r. főtörzsőrmester felolvasta az adatokat, amelyeket így a társa rögzített. Ezt követően figyelmeztette a panaszost, hogy ha tetteles jogsértő magatartását továbbfolytatja, vele szemben testi kényszert fog alkalmazni. Ezt a panaszos elfogadhatatlannak találta, és „továbbfolytatta a tolást”. Ekkor a r. törzsőrmester a r. főtörzsőrmester segítségére sietett, a panaszos kezét megfogva próbálta őt távolabb kíséni. Emiatt a panaszos elégedetlenkedve kiabálni kezdett, és próbált a fogásból szabadulni. Ezért a r. főtörzsőrmester vele szemben testi kényszert alkalmazott, jobb felkarját és kézfejét megfogva, a karfeszítés módszerével távolabb kísérte, ahol közölte vele, hogy ha meggondolta magát, és együtt akar működni, a testi kényszer alkalmazását befejezi, de ha magatartását tovább folytatja, bilincselést is alkalmazni fog. Közben, a rádióforgalmazás során, az eredetileg intézkedés alá vont hajléktalan személy a helyszínről távozott.

A r. főtörzsőrmester társa a panaszost a helyszínről a szolgálati gépjárműig – amely az V. kerület Március 15-e téri parkolóban állt – fizikai kontaktussal, felkarjának jelzésszerű fogásával kísérte. Itt a panaszos először nem volt hajlandó beszállni a gépjárműbe, majd rövid beszélgetés után ezt mégis megtette. Ezt követően szóban ismét tájékoztatták a panaszost, hogy elő fogják állítani. Rendőri felszólítás ellenére a panaszos mobiltelefonján egy hívást fogadott, mire a r. főtörzsőrmester a telefont kivette a kezéből, kikapcsolta, majd visszaadta. A panaszost 14 óra 20 perckor adták át sérülésmentesen a rendőrkapitányságon az ügyeletes tisztnak. Ekkor észlelte a r. főtörzsőrmester, hogy a panaszos neki átadott útlevele a ruházatából „a dulakodás alkalmával” kiesett. Az irat felkutatása céljából a r. főtörzsőrmester visszament a helyszínre, azonban azt ott nem találta meg. Érdeklődött a közeli bank biztonsági szolgálatánál, valamint a fizető parkolóban lévő személyektől is, azonban az okmány megtalálására tett intézkedései nem vezettek eredményre. A történetkről szóban értesítette az ügyeletet. A panaszos adatai alapján megállapították, hogy körözési nyilvántartásban nem szerepel. Kérdésre a panaszos elmondta, hogy magyarországi lakcímmel nem rendelkezik, tartózkodási helyét pedig nem adta meg. Németországi lakcímét a rendőrkapitányságon volt hajlandó megadni. A panaszossal szemben szabálysértési feljelentést tettek.

A r. főtörzsőrmester a jelentésében leírta, hogy a panaszossal szemben az Rtv. 29. § (1) bekezdése alapján igazoltatást, a 33. § (2) bekezdés f) pontjának első fordulata alapján előállítást (szabálysértés felszólítás ellenére továbbfolytatása), valamint az Rtv. 47. §-a alapján testi kényszert alkalmazott. A panaszos tájékoztatása előállítása okáról az Rtv. 33. § (4) bekezdése alapján szóban megtörtént.

A parancsnoki vélemény és kivizsgálás a rendőrök jelentése alapján az igazoltatást és az előállítást jogszerűnek és szakszerűnek, a testi kényszer alkalmazását pedig jogszerűnek, szakszerűnek és arányosnak találta.

3) A panaszos jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértése miatt figyelmeztetésben részesítéséről szóló, 2009. szeptember 7-én kelt, a BRFK V. Kerületi Rendőrkapitánysága mint Szabálysértési Hatóság által hozott határozat Indokolása a történeteket röviden a következőképpen tartalmazza. A szabálysértési előadó a rendőri feljelentésből megállapította, hogy az említett helyszínen és időpontban, amikor a rendőrök egy hajléktalan személlyel szemben intézkedtek, odalépett a rendőrökhöz a panaszos, és kifogásolta az intézkedés módját. A rendőrök többször felszólították, hogy hagyja el a helyszínt, ne avatkozzon a rendőri intézkedésbe, azonban a panaszos ennek nem tett eleget: nem távozott a helyszínről. Tekintettel arra, hogy a panaszos a többszöri rendőri felszólítás ellenére sem hagyta el a helyszínt, előállítására került sor jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség miatt. A panaszos kihallgatása során elmondta, hogy látta, hogy a rendőrök tiszteletlenül bántak egy hajléktalannal, és azért ment oda, hogy közölje velük, így nem beszélhetnek egy emberrel, és ő az emberi jogokat képviseli. A rendőrök többször szóltak neki, hogy ne avatkozzon bele a hivatalos eljárásba, és hagyja el a helyszínt. Mindezek – a panaszos elmondása és a keletkezett iratok – alapján a szabálysértési előadó megállapította, hogy a panaszos a jogszerű intézkedéssel szembeni

ellenszegülés szabálysértését elkövette, mivel „a vele szemben intézkedő rendőrök több esetben is felszólították a terület elhagyására, melynek nevezett személy nem tett eleget.” A szabálysértési előadó enyhítő körülményként vette figyelembe, hogy a panaszos a rendőrség hatáskörébe tartozó szabálysértés miatt két éven belül nem volt felelősségre vonva, illetve, hogy a szabálysértés csekélyebb súlyú. Erre tekintettel figyelmeztetésben részesítette, és felhívta a figyelmét, hogy a jövőben szabálysértés elkövetésétől tartózkodjon, mert ismételt elkövetés esetén szigorúbb elbírálás alá fog esni.

A Testület tudomással bír arról, hogy a panaszos a szabálysértési határozat ellen a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 88. §-a alapján kifogást nem nyújtott be, így a szabálysértési határozat jogerőssé vált.

4) A panaszbeadványban említett, az események időpontjában a BRFK V. Kerületi Rendőrkapitányságon ügyeletes tiszti szolgálatot ellátó r. százados jelentése a következőket tartalmazza. A r. százados 2009. szeptember 7-én reggel 8 órától másnap reggel 8 óráig teljesített ügyeletes tiszti szolgálatot. Leírása szerint az említett helyszínen és időpontban azért kezdeményezett intézkedést a két rendőr, mert bejelentés érkezett egy erőszakosan kolduló hajléktalan miatt – ilyen cselekményt azonban a rendőrök a helyszínen nem észleltek, viszont egy földön fekvő hajléktalannal szemben intézkedést kezdeményeztek (igazoltatás). Rádión e két rendőr annyit jelzett neki, hogy egy járókelő az intézkedést meg akarta akadályozni azzal, hogy eléjük állt, és kérdőre vonta az intézkedésük jogszerűségét, ezért az intézkedést akadályozó hölgyet elő fogják állítani. Ezt a r. százados tudomásul vette. Miután a panaszost bevitték a kapitányságra, a rendőrök részletesen is elmondták, hogyan akadályozta meg az intézkedést: „a hajléktalan személy és a rendőr közé állt, testével takarta a személyt és nem engedte, hogy a rendőrök egyáltalán kommunikáljanak vele. A nő hangosan, szinte hisztérikusan kiabált velük, és a felszólításra, hogy menjen arrébb, nem reagált. Ezért őt is intézkedés alá vonták és elkérték az útlevelét.” A Rendőrkapitányságon a panaszos az aulában foglalt helyet, nem tanúsított agresszív viselkedést, viszont többször, „szinte indokolatlanul” elsírta magát. A r. százados ezért is nem helyezte el őt előállító helyiségbe, mivel akkor valószínűleg a panaszos még rosszabb idegi állapotba került volna. A r. százados a történeteket jelezte a szabálysértési előadó r. őrnagynak, aki lejött, és jelenlétében meghallgatta a rendőröket. Ezt követően jutott a r. őrnagy arra a megállapításra, hogy a panaszos magatartása megvalósíthatta a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértését. A r. őrnagy megnyugtatta a panaszost, és értesítette telefonon az általa megjelölt címeket. Ezt követően közölték a panaszossal, hogy milyen szabálysértés miatt lett előállítva, és hogy az ügyét gyorsított eljárásban azonnal lefolytatják, ám ez egy kis időt vesz igénybe. A teljes intézkedés mintegy négy óra hosszat tartott, melynek során meg kellett várni azt is, amíg az intézkedő járőrök részletes jelentésüket megírták. Közben egy a panaszossal azonos nemű r. őrmestert megkértek, hogy a panaszos ruházatát és csomagját vizsgálja át, hogy van-e nála közbiztonságra veszélyes eszköz, vagy olyan, amivel másokban vagy magában kárt tehet.

A r. százados leírta, hogy a szabálysértési eljárás után a panaszos nem volt hajlandó aláírni az előállítására időtartamáról szóló igazolást, ugyanis folyton arról akart igazolást kérni, hogy az útlevele az intézkedés közben elveszett. A r. százados mondta, hogy arról is fog adni igazolást neki, de előbb ezt az igazolást írja alá, mert vele szemben a személyi szabadságot korlátozó intézkedést 17 óra 25 perckor véget ért. Szerinte a panaszos nem mondott olyat, hogy nem látja, mi van a papírra írva, egyszerűen csak addig nem akarta aláírni, amíg az általa kért igazolást meg nem kapja. A panaszos azonban mégis aláírta az igazolást, miután a szabálysértési előadó is elmagyarázta neki a helyzetet, aztán pedig az útlevele elvesztéséről is kiállítottak a részére igazolást.

5) A panaszos átvizsgálását végző r. őrmester 2009. október 9-én kelt jelentésében a következők szerepelnek. A panaszossal kapcsolatban a jelentés – ugyan téves törvényi hivatkozással – leírta, hogy az ő ruházatát át kellett vizsgálni, mivel személyi szabadságot korlátozó intézkedés alatt állt [Rtv. 31. § (1) bekezdés]. Az Rtv. 31. § (2) bekezdése alapján, mivel a ruházat átvizsgálását halaszthatatlan eset kivételével az intézkedés alá vonttal azonos nemű személy végezheti, ennek végrehajtására őt kérték fel. A r. őrmester közölte a panaszossal – részben szintén téves törvényi hivatkozással –, hogy a ruházatát át fogja vizsgálni. Erre a női WC-ben került sor, mivel a panaszos előállító helyiségben történő elhelyezése nem volt szükséges, illetve mivel az átvizsgálás nem történhet nyilvános helyen, vagy megalázó módon. Miután meggyőződött róla, hogy senki nem tartózkodik a mosdóban, beléptek oda, és a r. őrmester az ajtót bezárta. Felszólította a panaszost, hogy mindent pakoljon ki a zsebéből. A biztonság érdekében kesztyűt vett fel, amelynek okát a panaszos meg is kérdezte, mire közölte vele, hogy azt higiéniai okok miatt húzta fel. Ezután a r. őrmester a tanult módszerrel a panaszos ruházatát átvizsgálta, amely testüregekre nem terjed ki. A ruházatban nem talált ön-, illetve közbiztonságra veszélyes vagy más szűrő, vágó eszközt. Az átvizsgálás végeztével a panaszost kikísérte, és közölte a rendőrökkel, hogy nem talált nála semmit.

6) A Készenléti Rendőrség parancsnokának 2009. november 2-án kelt levele tájékoztatást nyújtott arról, hogy a parancsnok 2009. szeptember 15-én büntető feljelentést tett a panaszossal szemben a Budapesti Nyomozó Ügyészségen a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 229. § (1) bekezdése alapján, hivatalos személy elleni erőszak büntette elkövetésének megalapozott gyanúja miatt. Tájékoztattott továbbá arról is, hogy a panaszosnak a vele szemben 2009. szeptember 7-én lefolytatott rendőri intézkedés miatt felmerült költségeit – ideiglenes útlevél, fénykép készíttetése – a Készenléti Rendőrség megtéríti.

7) Az intézkedéseket fogyanatosító r. főtörzsőrmesternek a Testület felvilágosítás-kérésére 2009. október 28-án írt részletes jelentése visszautal az esemény napján készített jelentésére [ld. Indokolás II. rész 2) pontja], és azt a feltett kérdésekre tekintettel a következőkkel egészítette ki. Mikor a panaszossal kontaktusba került, tájékoztatta őt a folyamatban lévő rendőri intézkedésről, vagyis arról, hogy állampolgári bejelentés miatt érkezett a helyszínre, ahol az Rtv. 37. §-a illetve a Szolgálati Szabályzat 3. § (1) bekezdése szerinti, intézkedési kötelezettség alá tartozó

körülményt észlelt. Közölte azt is, hogy az intézkedés alá vont személy feltehetően erősen ittas, viselkedése kiszámíthatatlan; ezért megkérte a panaszt, hogy az általa meghatározott biztonságos területtől kellő távolságba lépjen hátrébb, valamint további kérdésével várja meg a folyamatban lévő intézkedés végét. A r. főtörzsőrmester ezen intézkedését az Rtv. 37. § e) pontjára, illetve a Szolgálati Szabályzat 24. § g) pontjára alapította. Megjegyezte, hogy a panaszos kérdezősködése és az ő válaszája nem zavarta a rendőri intézkedést; a zavaró körülmény az volt, hogy a panaszos a választ nem volt hajlandó elfogadni, és a vele történő kommunikáció megosztotta a megkezdett intézkedés befejezéséhez szükséges rendőri figyelmet. Ez a megosztottság veszélyeztette a rendőrök és a panaszos testi épségét, ezért erre a r. főtörzsőrmester a Szolgálati Szabályzat 4. § (4) bekezdésében foglaltak szerint reagált. („A rendőri intézkedés közben körültekintően kell eljárni. A rendőrnek arra kell törekednie, hogy megelőzze, hogy megtámadják, lefegyverezzék, figyelmét a szolgálati tevékenységtől elvonják, vagy lekötöttségét jogellenes cselekmény elkövetésére használják fel.”) Elmondása szerint a panaszos kérésének, majd felszólításának nem tett eleget az Rtv. 19. § (1) bekezdésébe ütköző módon, továbbá részéről tetteles magatartás történt – így megvalósította a Szabs. r. 40/A. § (1) bekezdése szerinti jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértését. A r. főtörzsőrmester ekkor vont intézkedés alá a panaszt, és személyazonossága igazolására szólította fel, amelyre a panaszos először nem volt hajlandó. Az igazoltatás jogalapját a jelentés szerint az Rtv. 29. § (1) bekezdése teremtette meg. Végül a panaszos személyazonosságát útlevele átadásával igazolta. Felszólításra került „A törvény nevében!” szavakkal – a Szolgálati Szabályzat 4. § (3) bekezdése alapján – a szabálysértő magatartás abbahagyására; és mivel az eredetileg intézkedés alá vont hajléktalan személy időközben lábra állt, és ittassága nem volt olyan fokú, amely halaszthatatlan rendőri intézkedést igényelt volna, ezért a rendőrök a továbbiakban a panaszossal szembeni eljárás folytatása mellett döntöttek, míg a hajléktalannal szembeni intézkedést mellőzték. (Szolgálati Szabályzat 3. § (3) bekezdése: „Több, egy időben szükséges intézkedés közül először a súlyosabb sérelemmel fenyegető helyzetnek megfelelő intézkedést kell fogantatosítani.”) Ennek oka volt az is, hogy „a panaszos személy magatartása megkövetelte a teljes rendőri figyelmet, ami a tetteles viselkedésből következett.” Mindezen események halmazata miatt kellett a panaszossal szemben az Rtv. 19. § (2) bekezdésének megfelelően testi kényszer alkalmazni és további intézkedéseket fogantatosítani.

A panaszos útlevelel kapcsolatban a jelentés azt tartalmazza, hogy a panaszos nem a „szükséges módon” mutatta azt be, hanem becsukva átadta, és „folytatta a már említett jogsértő magatartást.” A panaszos nem akarta megadni sem magyarországi, sem külföldi lakóhelyét sem, ami a további eljáráshoz szükséges lett volna. Az adatok rögzítése közben a panaszossal szemben testi kényszer kellett alkalmazni az említettek szerint, ezért az útlevel visszaadása a panaszos miatt lehetetlenné vált. A r. főtörzsőrmester az útlevelet azért tette zsebre, mert a kényszerítő eszköz alkalmazása során mindkét kezére szüksége volt, később pedig azért nem tudta visszaadni, mert folyamatos testi kontaktus volt szükséges a panaszossal. Arra is kitért a r. főtörzsőrmester, hogy az útlevelet nem a „tárcájába” tette, mert arra nem volt ideje, és az személyes dolgainak van fenntartva. Az útlevel későbbi megtalálásával összefüggésben nyilatkozni nem tudott; arról felvilágosította a panaszt az intézkedés

során, hogy a nyilvános helyen elveszett okmányok nagy része néhány napon belül visszakerül a hatóságokhoz. Egyebekben az elvesztéssel kapcsolatos felelősséget nem érez, mert a körülmények nem az ő, hanem a panaszos kényszerítésére alakultak úgy, hogy végül az okmány eltűnt.

A panaszossal szemben alkalmazott testi kényszer kiváltó okaként a r. főtörzsőrmester csak visszautalt korábbi jelentésére. A testi kényszer, „a kar hátracsavarása” csak a szükséges és indokolt ideig tartott, és megszűnt, amikor a panaszos közölte együttműködési szándékát. A szolgálati gépjárműhöz kísérés során a panaszossal szemben – a jelentés szerint – testi kényszert már nem alkalmaztak, csak hátulról, a szükséges mértékig fogták a felkarját.

A jelentés azt is leírta, hogy a panaszos a helyszínen lemondott azon jogáról, hogy előállításáról bárkit értesítsen. A szolgálati járműhöz érkezve abba a panaszos eleinte nem akart beszállni. Mikor azonban beült a jobb hátsó helyre, telefonhívást fogadott, és többszöri utasítás ellenére sem akart oda ülni a járműben, amit mondtak neki. E magatartásával akadályozta a rendőrt abban, hogy ő is beszálljon a járműbe, és az előállításra beszállítást meg tudják kezdeni. Ezért az Rtv. 19. § (1) és (2) bekezdései alapján a r. főtörzsőrmester a mobiltelefont kivette a panaszos kezéből, majd kikapcsolva visszaadta neki. Ezt követően a panaszos már a járműben úgy helyezkedett el, hogy ő is be tudott ülni, és a helyszínről távoztak. A r. főtörzsőrmester határozottan állította, hogy a telefonban lévő adatokat nem nézte végig.

A r. főtörzsőrmester arra is kitért jelentésében, hogy szolgálatát az előírt nyári szolgálati ruhában látta el, melyet az eligazító parancsnok ellenőrzött, és abban hibát nem talált. A panaszossal történő kommunikáció során elhangzott az előírt köszönés, rendőri mivoltát és azonosítóit megadta illetve kezével az egyenruháján megmutatta. A kényszerítő eszköz alkalmazás során is közölte a r. főtörzsőrmester a tőle elvárható módon a meghatározott tájékoztatást, amit azonban a panaszos teljesen figyelmen kívül hagyott.

8) Az intézkedésnél jelen volt r. törzsőrmesternek a Testület felvilágosítás-kérésére 2009. október 30-án készített részletes jelentése szerint a panaszossal szemben intézkedő r. főtörzsőrmester tájékoztatta a panaszost, hogy állampolgári bejelentés miatt érkeztek a helyszínre, ahol más rendőri intézkedési kötelezettség alá tartozó körülményt észleltek, és ezt az intézkedést hajtják végre [Rtv. 37. § d) pont, Szolgálati Szabályzat 3. § (1) bekezdés]. A r. főtörzsőrmester azt is közölte a panaszossal, hogy az intézkedés alá vont személy feltehetően erősen ittas, viselkedése kiszámíthatatlan. A r. törzsőrmester hátrább ment az eljárás alá vont személlyel, mert az egyre hangosabban kezdett kiabálni, és trágár kifejezéseket tett a rendőrökre; közben a r. főtörzsőrmester megkérte a panaszost, hogy „a rendőri intézkedés során meghatározott biztonságos területről kellő távolságban lépjen hátrébb, ahol az ő testi épsége már nincs veszélyeztetve egy esetleges a rendőri intézkedésből adódó rendkívüli eseménytől, valamint további kérdésével várja meg a már folyamatban lévő intézkedés végét.” A jelentés szerint a panaszost a rendőrök erre az Rtv. 37. § e) pontja, és a Szolgálati Szabályzat 24. § g) pontja (biztonsági intézkedés) alapján szólították fel.

A r. törzsőrmester külön megjegyezte, hogy nem az intézkedés megzavarásáról volt szó, hanem arról, hogy a panaszos nem fogadta el a neki adott választ, és a vele történő kommunikáció megosztotta a már megkezdett intézkedéshez szükséges rendőri figyelmet, ami pedig veszélyt jelentett a panaszos és az intézkedő rendőrök testi épségére. [Szolgálati Szabályzat 4. § (4) bekezdése.] A panaszos az említett kérésnek, majd a rendőri felszólításnak – az Rtv. 19. § (1) bekezdésébe ütközően – nem volt hajlandó eleget tenni, valamint részéről tetteles magatartás történt a r. főtörzsőrmester irányába. A panaszost ekkor vonták intézkedés alá, mivel magatartása jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértését valósította meg a rendőrök szerint. Igazolásra szólították fel, amelynek először nem tett eleget – a r. törzsőrmester szerint ez a Szabs. r. 27. § (1) bekezdésébe ütköző személyazonosság igazolásával kapcsolatos köteleességek megszegése szabálysértést valósította meg. A r. törzsőrmester szerint az igazoltatás jogalapja az Rtv. 29. § (1) bekezdése volt.

A jelentés leírta, hogy végül a panaszos útlevele átadásával eleget tett személyazonossága igazolásának. Szabálysértő magatartása abbahagyására azonban „A törvény nevében!” felszólítás ellenére sem hagyott fel [Szolgálati Szabályzat 4. § (3) bekezdés]. Ezért, mivel az eredetileg megkezdett intézkedés kiváltó oka megszűnt (a hajléktalan személy ittas állapota nem volt további halaszthatatlan rendőri intézkedést igénylő), a r. főtörzsőrmester a Szolgálati Szabályzat 3. § (3) bekezdése alapján úgy döntött, hogy a panaszos magatartása fenyeget súlyosabb sérelemmel, ezért a szabálysértést el nem követő hajléktalan személlyel szemben az intézkedést mellőzték, és a szabálysértést elkövető panaszossal szemben intézkedtek. A panaszos magatartása ugyanis megkövetelte a teljes rendőri figyelmet, mivel ő az intézkedés során jobb tenyerével megütötte a r. főtörzsőrmester felsőtestét. Ezért vele szemben testi kényszert alkalmaztak az Rtv. 19. § (2) bekezdése alapján.

A panaszos útlevele elvételének körülményeiről a jelentés úgy szólt, hogy a panaszos nem a „szükséges módon” mutatta be az okmányt, hanem becsukott állapotban adta oda a r. főtörzsőrmesternek, „és folytatta a már említett jogsértő magatartást”. A panaszos az intézkedés során nem volt hajlandó sem magyarországi, sem németországi lakcímét megadni. Adatai rögzítése közben a panaszossal szemben testi kényszert alkalmaztak, ezért az útlevél visszaadása az ő viselkedése miatt lehetetlenné vált. Az útlevél a r. főtörzsőrmester kezében volt, annak további sorsáról a r. törzsőrmester nem tudott nyilatkozni. Azt azonban elmondta, hogy a nyilvános helyen elvesztett okmányok nagy része néhány napon belül visszakerül az illetékes hatósághoz, egyébként pedig az elvesztéssel kapcsolatos felelősséget nem érez, mivel annak körülményei nem az ő kényszerítésére alakultak a fent írtak szerint.

Az alkalmazott testi kényszerről a r. törzsőrmester azt írta, hogy az csak a szükséges ideig tartott, a panaszost kb. 10 méteren keresztül kísérte elővezető fogással, de a karját nem csavarta hátra. A fogást addig alkalmazta, amíg a panaszos nem közölte vele együttműködési szándékát. A szolgálati járműhöz kísérés során már nem alkalmaztak testi kényszert a panaszossal szemben, önszántából ment a meghatározott irányba.

A szolgálati gépjárműnél a r. főtörzsőrmester többször felszólította a panaszost, hogy a hátsó ülés közepén foglaljon helyet, mert csak így tudják az előállítást szakszerűen végrehajtani. Ennek a panaszos a jelentés szerint nem tett eleget, hanem a mobiltelefonján hívást fogadott, és el is fordult a másik irányba, ezzel jelezve, hogy a felszólításnak ellenáll. Ez a magatartás az Rtv. 19. § (1) pontjába ütközik, ezért a r. főtörzsőrmester kivette a panaszos kezéből a mobiltelefont, „vonalat bontott majd visszaadta a készüléket”. A jelentés szerint a panaszos a r. főtörzsőrmester és az ő jelenlétében lemondott azon jogáról, hogy előállításáról bárkit is értesítsen. A mobiltelefonon lévő adatokat a r. törzsőrmester nem nézte végig.

Szolgálati fellépése módjáról a r. törzsőrmester azt írta, hogy nyári szolgálati ruhában látta el feladatait, melyet az eligazító parancsnok ellenőrzött, és hiányosságot nem tapasztalt. A helyszínen elhangzott az előírt köszönés, amely részéről egyoldalú volt. Rendőr mivoltát és azonosító számát a szolgálati ruhája tartalmazta, de azt a rendőrkapitányságon szóban is elmondta a panaszosnak. A r. törzsőrmester elmondása szerint az intézkedés során a tőle elvárható tájékoztatást elmondta, de ezt a panaszos figyelmen kívül hagyta, mivel vele párhuzamosan, olykor hangosabban beszélt.

9) A panaszos részére az előállítása időtartamáról kiállított igazolás szerint ő 2009. szeptember 7-én 13 óra 25 perctől 17 óra 25 percig tartózkodott a BRFK V. Kerületi Rendőrkapitányság Szalay utca 11–13. szám alatti épületében. Előállítása alatt (fizikai) sérülése nem keletkezett, panasszal azonban élni kívánt, mivel a rendőrök az intézkedés során elveszítették az útlevelét. Az igazoláson a panaszost tájékoztatták a Testülethez, az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosához, illetve a Magyar Helsinki Bizottsághoz fordulás lehetőségéről is.

10) A rendőrkapitányságon ügyeletes tiszti szolgálatot teljesítő r. százados igazolást állított ki a panaszos részére arról is, hogy a vele szemben történt rendőri intézkedés során az intézkedő rendőr elveszítette az útlevelét.

A fenti iratokon kívül a panaszos német nyelvű tájékoztatót is kapott a rendőrségtől.

11) A panaszolt eset körülményeinek részletesebb megismerése érdekében a Testület munkatársa 2009. december 15-én telefonon felvette a kapcsolatot a panaszossal, és kérte tőle a történetek újbóli elmondását. Az erről a beszélgetésről készült hivatalos feljegyzésből az alábbiak derültek ki. A panaszos elmondta, hogy az említett helyszínen és időpontban – a Ferenciek tere környékén sétálva – magához képest jobb oldalon, kb. 1–1,5 méterre látta, hogy két rendőr kiabált egy hajléktalan személlyel. Elmondása szerint megpróbálták tőle elkérni az iratait, és arra hívták fel, hogy forduljon feléjük, és erre a rendőrök lábbal is „rásegítettek”. A panaszos szerint a hajléktalan személy láthatóan ittas volt, nem igazán tudott magáról. A panaszos a látottak miatt szólt a rendőröknek, hogy a tisztelet mindenkinek kijár, ezért bánjanak tisztelettel a hajléktalan személlyel is. A rendőrök rákiabáltak, hogy menjen el az intézkedés helyszínéről, ő azonban – elmondása szerint – nem tudta, miért kellene onnan elmennie, és „szabad német állampolgárként”, főleg a látottak után, nem is érezte úgy, hogy távoznia kellene. Arra a kérdésre, hogy a helyszínen a rendőrök, a

hajléktalan személy és a panaszos maga hogyan helyezkedtek el, a panaszos elmondta, hogy ő ugyan a helyszínről nem távozott el, de nem is ment közelebb sem a hajléktalan személyhez, sem a rendőrökhöz; megállt olyan helyzetben a járdán, ahogyan arrafelé haladva meglátta az intézkedést, csak odafordult az intézkedés irányába. Semmilyen módon nem közelített az intézkedés, főleg nem a rendőrök felé, velük fizikai kontaktusba nem került. Elmondta azt is, hogy tettelesen nem próbálta megakadályozni az intézkedést, a testével nem akarta megvédeni a hajléktalan személyt, a rendőrökhöz nem ért hozzá, mindössze elmondta a fent említett véleményét, és ott maradt, hogy figyelemmel követhesse az eseményeket. Saját szavai szerint a „fizikai fellépés bárkivel szemben” nem az ő világa, és bár nem magyar állampolgár, eddigi tapasztalatai alapján annyit ő is tud, hogy „nem éri meg” közel menni egy hajléktalanhoz, sem egy magyar rendőrhez. Éppen ezért tudatosan és szándékosan nem kívánt közelebb menni az intézkedéshez, már csak „saját testalkatát ismerve” sem. Mikor ezt követően a Testület munkatársa a panaszos elé tárta, hogy a rendőrségi dokumentumokból az rajzolódik ki, hogy ő odaállt az intézkedő rendőrök és a hajléktalan személy közé, és a kezével meg is taszította az egyik rendőrt, ezt az állítást a panaszos határozottan „képtelen hazugságnak” minősítette.

A további eseményekről – a szolgálati járműbe való beültetésig – a panaszos úgy számolt be, hogy akkor került közelebbi fizikai kontaktusba a rendőrökkel, amikor az egyikük konkrétan odafordult hozzá (amiatt, hogy tisztelettudó magatartásra hívta fel őket, és a helyszínen maradt), hogy elkérje az iratait. A panaszos itt ismét kitért arra, hogy végig a járdán állt az eredeti helyén, és a rendőr lépett hozzá. Az elmondottak kontextusában a panaszos iratai elkérését kifejezetten büntető, szankcionáló rendőri reakciónak értékelte. Határozottan állította, hogy első felszólításra átadta az útlevelét, nem állt szándékában az intézkedésnek ellenszegülni – elmondása szerint „saját lelkiületétől” az ilyen magatartás távol áll, és korábbi tapasztalatai, értesülései alapján tudta, hogy nem is szabad, nem is érdemes a rendőri intézkedésnek ellenszegülni. Előadása szerint a helyszínen „semmifajta rádiózás” az irataival kapcsolatban – adatai lekérdezése stb. – nem történt, a rendőr csak átvette az útlevelét, belenézett, majd eltette azt. Ezt már rögtön a panaszos karjának megragadása követte, és így kísérték a szolgálati járműhöz. A panaszos azt is elmondta, hogy a karját hátracsavarták, és azt végig fogták, így, „nyomva, lökdösve” vitték a parkolóig. A hajléktalan személy, akivel szemben a rendőrök eredetileg intézkedtek, kb. a panaszos karjának hátracsavarása idején „iszkolt el” a helyszínről.

III.

Az alábbiakban a Testület a panaszossal szemben fogatosított igazoltatás indokoltságát és jogszerűségét; a vele szemben alkalmazott kényszerítő eszköz (testi kényszer) jogalapját; előállítás körülményeit (mobiltelefon elvétele, átvizsgálás stb.) és az előállítás időtartama alatt tett intézkedések jogszerűségét; valamint a panaszos útlevele elvesztésének körülményeit vizsgálja meg és értékeli a panaszos állításainak, a rendőrség által megküldött dokumentumoknak és a vonatkozó jogszabályoknak az egybevetésével.

A Testület megállapította, hogy a panaszossal szemben foganatosított rendőri intézkedések és kényszerítő eszköz-alkalmazás érintették a panaszos emberi méltósághoz való alapvető jogát, tulajdonhoz való jogát, személyi szabadságát, valamint tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát és panaszjogát.

1) A panaszos és jogi képviselője kifogásolta, hogy a helyszínen a rendőrök nem közölték, hogy vele szemben is intézkedni kívánnak, illetve a későbbiekben sem tartották be az Rtv. 20. §-ának garanciális jellegű előírásait. [(1) A rendőrt az intézkedés során a) az egyenruhája és azon elhelyezett azonosító jelvénye vagy b) szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye igazolja. (2) A rendőr az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az V. és VI. fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről. (3) A rendőr köteles – ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – intézkedése megkezdése előtt szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét felmutatni. Ha a rendőr szolgálati igazolványának vagy azonosító jelvényének felmutatása az intézkedés megkezdése előtt veszélyeztetné az intézkedés eredményességét, úgy azt az intézkedés befejezésekor köteles felmutatni. (4) Ha a rendőr egyenruhát visel, de az intézkedés során azonosító jelvénye nem látható, vagy azt nem viseli, akkor a ruházatán azonosító jelvényének számát jól láthatóan fel kell tüntetni.] Elmondásuk szerint nem közölték nevüket, azonosító számukat, az intézkedés tényét, célját, és nem tájékoztatták a panasztételi lehetőségről sem, valamint szolgálati igazolványukat sem mutatták fel.

Ezzel szemben az intézkedésnél jelenvolt r. törzsőrmester jelentése szerint ők a helyszínen részletesen elmagyarázták a panaszosnak, hogy miért kell elhagynia a helyszínt. [Ezt az a tény is alátámaszthatja, hogy a panaszos és a rendőrök közötti vita kialakulásának oka éppen az ott zajló intézkedés volt. A Testület szerint a panaszosnak tisztában kellett lennie azzal, hogy az intézkedő rendőrök miért próbálták őt a helyszíntől távol tartani (ott egy intézkedés zajlott egy harmadik személlyel szemben, amit a panaszos – a rendőrök szerint – a jelenlétével „zavart”), ugyanis éppen ez a körülmény volt az, aminek a panaszos nem tett eleget.]

A jelentés kitért arra is, hogy a panaszossal szembeni intézkedést az előírt köszönéssel kezdte, és annak során elmondta a tőle elvárható tájékoztatást is. **E körülmény tekintetében – az egymásnak ellentmondó állítások miatt – a Testület nem tudott kétséget kizáró módon állást foglalni a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető joga esetleges megsértése kérdésében. A panaszos részére az előállítása időtartamáról kiállított igazolásból az világosan kitűnik, hogy azzal őt tájékoztatták a Testülethez, az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosához illetve a Magyar Helsinki Bizottsághoz fordulás lehetőségéről – melyek közül kettővel a panaszos határidőn belül élt is –, ezért az egyértelműen megállapítható, hogy a panaszos panaszjoga nem sérült.**

2) A panaszos igazoltatásának jogalapjaként az intézkedő r. főtörzsőrmester jelentésében az Rtv. 29. § (1) bekezdésére hivatkozott, közelebbi indok megjelölése nélkül [ld. Indokolás II. rész 2) pontja]. E törvényhely szerint: „A rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani.” Az intézkedésnél jelen volt r. törzsőrmester 2009. október 30-án kelt részletes jelentése [ld. Indokolás II. rész 8) pont] ezt azzal egészítette ki, hogy álláspontja szerint a panaszos helyszínen tanúsított magatartása a Szabs. r. 27. § (1) bekezdésébe ütközött, ezért vált szükségessé az igazoltatása – tehát feltehetően a közrend, a közbiztonság védelme érdekében. Az azonban sem a rendőrségi dokumentumokból, sem a panaszos által elmondottakból nem tűnik ki, hogy ezt a jogalapot (az „általános igazoltatáson” kívül) a helyszínen közölték is volna a panaszossal. A Testület megállapítása szerint ezért az intézkedés megkezdése – a jogalap hiányos közlése miatt – nem mindenben felelt meg az Rtv. 20. § (2) bekezdésének, amely szerint: „A rendőr az intézkedés megkezdése előtt (...) köteles (...) az intézkedés tényét és célját szóban közölni.”

A Testületnek a panaszossal szemben fogantatosított intézkedés jogszerűsége kapcsán állást kellett foglalnia – a meglehetősen ellentmondó rendőrségi iratok és panaszosi állítások összevetésével – arról is, hogy valóban zavarhatta-e a panaszos magatartása a helyszínen az intézkedést, és így ez a magatartás – az Rtv. 19. § (1) bekezdése, és a Szabs. r. 40/A. § (1) bekezdése alapján – az igazoltatás és az előállítás jogszerű indoka lehetett-e. vagy pedig a panaszos csak figyelemmel követte az intézkedést, és zavaró fellépés nélkül csak egy általa feltételezett jogszerűtlenségre hívta fel a rendőrök figyelmét. Az Rtv. 19. § (1) bekezdése szerint – amelyre a r. törzsőrmester jelentése is utalt –: „A jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek – ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik – mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható.”

Itt kifejezetten az intézkedés jogalapjaként – hiszen szabálysértésként a kérdést vizsgálta, és jogerősen, marasztalással le is zárta a BRFK V. Kerületi Rendőrkapitányság mint Szabálysértési Hatóság [ld. Indokolás II. rész 3) pontja] – vizsgálendő, hogy milyen „jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedés” volt a helyszínen, amelynek a panaszos nem vetette alá magát. A rendőri jelentések szerint ez a kérdéses panaszosi magatartás abban állt, hogy a panaszos nem lépett hátrébb kellő, biztonságos távolságba az intézkedéstől, nem fogadta el azt a rendőri választ, hogy rendőri intézkedés van folyamatban, ezzel megosztotta a megkezdett intézkedéshez szükséges rendőri figyelmet (ami veszélyt jelentett a rendőrök és panaszos testi épségére), sőt a panaszos az intézkedés során jobb tenyerével meg is ütötte a r. főtörzsőrmester felsőtestét, illetve őt „tolta”, és testével takarta a hajléktalan személyt [ld. Indokolás II. rész 4) pont]. Ezzel szemben a panaszos többszöri (különböző időpontokban tett, ám mégis következetes,

hézagmentesen egybevágó) elmondásai szerint az ő magatartása abban nyilvánult meg, hogy a járdán haladva az intézkedést látva, attól kb. 1–1,5 méterre megállt, odafordult, felhívta a rendőrök figyelmét, hogy bánjanak tisztelettel a hajléktalan személlyel, majd a helyén maradt akkor is, amikor a rendőrök azt mondták neki, hogy az intézkedés helyszínéről távozzon [ld. Indokolás I. rész 1)–2) pontok]. Külön azt is hangsúlyozta a panaszos, hogy eredeti helyéről nem közelített sem a hajléktalan személy, sem a rendőrök felé, fizikai kontaktusba – a testi kényszer alkalmazását leszámítva – velük nem került [ld. Indokolás II. rész 11) pont].

3) A Testület rendelkezésére álló nyilatkozatok abban egybevágóan, hogy a panaszos az intézkedés helyszínén megállt, kifogásait a rendőrökkel közölte, és onnan a rendőrök felszólítására sem távozott el. A panaszost figyelmeztetésben részesítő szabálysértési határozat szerint a panaszos azzal követte el a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértését, hogy „a vele szemben intézkedő rendőrök több esetben is felszólították a terület elhagyására, melynek nevezett személy nem tett eleget.” Arról azonban a szabálysértési határozat nem szól, hogy milyen intézkedés volt folyamatban a panaszossal szemben, amikor felszólítására sor került, és arról sem – pedig azt a szabálysértési határozat meghozatalakor rendelkezésre álló r. főörzsőrmesteri jelentés már tartalmazta, és az ügy elbírálását e körülmény figyelembevételére igencsak megkönnyítette volna –, hogy a panaszos bármifajta fizikai kontaktusba („lökés”, „ütés” stb.) került volna a rendőrökkel. A Testület ez utóbbinak megtörténtét nem tudta kétséget kizáróan valószínűsíteni, mert egyrészt nem találta kellőképpen életszerűnek a r. főörzsőrmester jelentésében [ld. Indokolás II. rész 8) pont] megjelenő azon eseményfolyamot, hogy a panaszos (ott nem részletezett módon) tettelesen is meg akarta akadályozni a hajléktalan személlyel szembeni intézkedést, majd felszólításra útlevele átadásával igazolta a személyazonosságát, ezt követően pedig még a jobb tenyerével meg is ütötte az okmányát ellenőrző r. főörzsőrmestert, és testével takarta a hajléktalan személyt (aki rövidesen el is távozott a helyszínről). Másrészt pedig a panaszos későbbi magatartása – a rendőrségi iratok szerint előállításánál nem tanúsított agresszív viselkedést, viszont többször, „szinte indokolatlanul” elsírta magát [ld. Indokolás II. rész 4) pont] – sem enged arra következtetni, hogy ő tettelesen fel szándékozott lépni az intézkedő rendőrökkel szemben. Ezt támasztják alá egyébként a panaszos különböző időpontokban tett, egybevágó nyilatkozatai, valamint az a körülmény is, hogy útlevelet is átadta a rendőröknek, amikor már őt magát vonták intézkedés alá. Ugyanakkor a rendőri jelentések [ld. Indokolás II. rész 2) és 7)–8) pontok] minden esetben kitértek arra – ha nem is egyformán, egybevágóan –, hogy a panaszos ellenszegülése tettelességben is megnyilvánult, vagyis a panaszos a hajléktalan személlyel szemben intézkedni kívánó rendőrt „eltolta” vagy „kezével a felsőtestére ütött”. Ehhez képest nehezen érthető, hogy a fent írtak szerint a panaszost figyelmeztetésben részesítő szabálysértési határozat a rendőrök szóbeli meghallgatása és a jelentés tartalmának ismerete ellenére sem tért ki arra, hogy a panaszos fizikai kontaktusba is került volna az intézkedő rendőrökkel – feltehetően azért, mert a szabálysértési előadó maga sem látta kellőképpen bizonyítottnak az eseménysorozat ezen részét –, és ennek említése nélkül is megállapíthatónak ítélte a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértés megvalósulását.

E kérdésben a Testület rendelkezésére álló tényállás-feltárási eszközökkel nem lehet teljes pontossággal rekonstruálni a helyszínen történeteket, a panaszos és a rendőrök közrehatásának mértékét. [A Testület figyelemmel volt arra is, hogy a Készenléti Rendőrség parancsnoka 2009. szeptember 15-én büntető feljelentést tett a panaszossal szemben a Budapesti Nyomozó Ügyészségen, a Btk. 229. § (1) bekezdése alapján, hivatalos személy elleni erőszak büntett elkövetésének megalapozott gyanúja miatt – a vizsgált ügy ezen elemét kétséget kizáró bizonyossággal tisztázni a büntetőeljárás feladata lesz.]

4) A panaszossal szembeni intézkedések jogszerűségének megítéléséhez vizsgálni kellett azt is, hogy a panaszos igazoltatása előtt – hiszen annak eleget tett – milyen rendőri intézkedést kívántak még vele szemben foganatosítani, amelyeknek a panaszos nem vetette alá magát, és ezért igazoltatására, majd előállítására került sor.

Ilyen, az igazoltatáskor már folyamatban volt rendőri intézkedésként – amelynek a panaszos a rendőrök szerint ellenszegült – a helyszínen jelenvolt r. törzsőrmester az Rtv. 37. § e) pontja, valamint a Szolgálati Szabályzat 24. § g) pontja szerinti biztonsági intézkedést jelölte meg. Az Rtv. 37. § e) pontja szerint: „A rendőr az önvészélyes állapot vagy a személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet megszüntetése érdekében területet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen vagy onnan távozzék, illetőleg az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti.” A Szolgálati szabályzat ezt pontosító 24. § g) pontja alapján: „A rendőr feladata veszélyhelyzet észlelése esetén a helyszínen: a közrendet zavaró cselekmények megszüntetése, illetéktelenek távoltartása, a közúti forgalom esetleges elterelése, szükség esetén a személyek elszállítása, állatok elterelése stb.” A r. törzsőrmester a panaszos magatartása kapcsán hivatkozott a Szolgálati Szabályzat 4. § (4) bekezdésére is, amely szerint: „A rendőri intézkedés közben körültekintően kell eljárni. A rendőrnek arra kell törekednie, hogy megelőzze, hogy megtámadják, lefegyverezzék, figyelmét a szolgálati tevékenységtől elvonják, vagy lekötöttségét jogellenes cselekmény elkövetésére használják fel.”

A Testület álláspontja szerint ez a rendőri hivatkozás nem teljesen következetes, és téves jogalapot jelöl meg. Az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat szerint ugyanis biztonsági intézkedésnek önvészélyes állapot vagy a személyeket, illetőleg anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet esetén van helye (tipikusan pl. balesetek, bűncselekmények, veszélyes munkálatok helyszínén stb.). A rendőri jelentések ilyen körülményekre nem utalnak – még a hajléktalan személy önvészélyességére sem, az ő ittassága ugyanis nem tekinthető ilyen körülménynek –, ezért a biztonsági intézkedés jogszabályi feltételei a konkrét esetben nem álltak fenn. A Testület álláspontja szerint egy hajléktalan személy igazoltatása nem fogadható el a fenti értelemben vett veszélyhelyzetnek, amely terület lezárását, vagy személyek elszállítását indokolná. Formális értelemben terület lezárása nem is történt, hiszen ez a fogalom nem az intézkedést figyelemmel követő panaszos elküldését jelenti. A biztonsági intézkedés emiatt nem tekinthető olyan intézkedésnek a vizsgált esetben, amelynek a panaszos ellenszegülhetett, és ez megalapozhatta volna – a Szabs. r. 40/A. § (1) bekezdése szerinti jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértés megvalósítása

címén – a panaszossal szembeni további intézkedéseket és kényszerítő eszköz alkalmazását.

A Testület a panaszost figyelmeztetésben részesítő szabálysértési határozat [ld. Indokolás II. rész 3) pont] Indokolására is figyelemmel úgy minősítette a helyzetet, hogy a helyszínen egy más személlyel szembeni intézkedés (igazoltatás) volt folyamatban, amelyhez képest a panaszos kívülálló harmadik személynek minősül – hiszen nem vele szemben intézkedtek –, és ilyen minőségében szólították fel a terület elhagyására. Így nem a „vele szemben” intézkedő rendőrök, hanem a mással (a hajléktalan személlyel) szemben intézkedő rendőrök terület elhagyására vonatkozó felszólításáról van szó; vagyis ez a felszólítás lehet az egyetlen olyan rendőri aktus, amellyel kapcsolatban az annak való ellenszegülés egyáltalán fogalmilag szóba jöhet a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértése kapcsán (hiszen más intézkedés ezen kívül nem volt a panaszossal szemben, a biztonsági intézkedés fentiek szerinti helytelen hivatkozása miatt is). Ez a rendőri felszólítás azonban nem sorolható be egyetlen Rtv. szerinti intézkedés, illetve Rtv. szerinti általános elv vagy szabály alá sem. A biztonsági intézkedés a fentiek miatt nem jön számításba (törvényi feltételei nem álltak fenn).

Ezen kívül a vizsgálat körébe vonható általános szabályként a már idézett Rtv. 19. § (1) bekezdése, amely azonban szintén megkívánna egy „jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedést”, amelynek, vagy az azzal kapcsolatos utasításnak a panaszos nem engedelmeskedett. Ilyen rendőri intézkedés a panaszossal szemben nem, csak a hajléktalan személlyel szemben volt. Mivel a hajléktalan személy igazoltatása mint rendőri intézkedés során a panaszos kívülálló harmadik személy volt, ezért értelmezésre szorul olyan szempontból is az Rtv. 19. § (1) bekezdése, hogy annak van-e harmadik személyekre kiterjedő hatálya, tehát azokat is kötelezi-e, akikkel szemben nem intézkednek, és ilyen (intézkedés alá nem vont) személyek is ellenszegülhetnek-e a rendőri intézkedésnek, mással szembeni intézkedés esetén megvalósíthatják-e a Szabs. r. 40/A. § (1) bekezdése szerinti szabálysértést. Szigorú nyelvtani értelmezés alapján ez az Rtv. ezen bekezdéséből nem feltétlenül következne, mert maga a 19. § (1) bekezdés nem is az ellenszegülés, hanem a „magát alávetni” fogalmát használja, ez pedig nyilvánvalóan csak azt a konkrét személyt kötelezheti, akivel szemben az intézkedést foganatosítják – annak ugyanis, hogy mással szemben foganatosított intézkedésnek külső harmadik személy vesse alá magát, nem lenne értelme. Szűkebb (Rtv.-beli) és tágabb (kapcsolódó jogszabályok kontextusában) rendszertani értelmezéssel azonban ez a probléma feloldható, mert már az Rtv. 19. § (2) bekezdése is az ellenszegülés-fogalmat használja [„A rendőri intézkedésnek való ellenszegülés esetén (...)”], a Szabs. r. kapcsolódó 40/A. § (1) bekezdése pedig a „nem engedelmeskedő” magatartást rendeli szankcionálni [„Aki a rendvédelmi szerv hivatásos állományú tagja jogszerű intézkedésének nem engedelmeskedik (...)”]. Ezekből az következnek, hogy – ha meglehetősen következtetlenség is, de – a jogalkotó a „magát alávetni”, az ellenszegülés illetve a nem engedelmeskedés fogalmakat szinonimaként kezeli. A fogalmak közötti különbség eltűnésének pedig azért van jelentősége, mert így már megkövetelhető az Rtv. 19. § (1) bekezdése alapján kívülálló harmadik személyektől

is, hogy legalább passzív magatartásukkal engedelmeskedjenek a mással szembeni intézkedésnek, vagyis azt ne hátráltassák, ne akadályozzák, ne zavarják meg, tettelesen ne avatkozzanak bele – hacsak nem annak jogszerűtlensége mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható [Rtv. 19. § (1) bekezdés második mondata]. Logikai értelmezés során ugyanerre a következtetésre juthatunk, ha figyelembe vesszük a – r. törzsőrmester által is hivatkozott – Szolgálati Szabályzat 4. § (4)–(5) bekezdéseit. Ezek szerint: „(4) A rendőri intézkedés közben körültekintően kell eljárni. A rendőrnek arra kell törekednie, hogy megelőzze, hogy megtámadják, lefegyverezzék, figyelmét a szolgálati tevékenységtől elvonják, vagy lekötöttségét jogellenes cselekmény elkövetésére használják fel. (5) A rendőri intézkedés eredményes befejezését szükség esetén segítség igénybevételével is biztosítani kell.” A körültekintő eljárás kötelezettsége nyilvánvalóan magában foglalja azt is, hogy a rendőrnek az intézkedés alá vonton kívül figyelemmel kell lenni a külső környezet eseményeire és harmadik személyek magatartására is, hogy váratlan körülmény ne lehetetlenítse el a megkezdett intézkedés befejezését. Ezt támasztja alá az idézett 4. § (5) bekezdése is. [Ez következik egyébként a Szolgálati Szabályzat 3. § (7) bekezdéséből is: „A rendőr fellépése előtt felméri, hogy rendelkezésére állnak-e azok az eszközök, amellyel a megkezdett intézkedését eredményesen be tudja fejezni, ha nem, úgy a szolgálati fellépése előtt segítséget kér.”]

Mindezek alapján a panaszosnak a vizsgált Rtv.-szakasz alapján kötelessége volt a hajléktalan személlyel szembeni intézkedésnek passzív magatartással engedelmeskedni. A Testület álláspontja szerint a panaszos azon magatartása, hogy – akár közelebről is – figyelte az által aggályosnak vélt intézkedést, és ezt az iratokban szereplő módon szóvá is tette, önmagában még nem tekinthető az intézkedésbe való beavatkozásnak, még nem szolgáltat jogalapot a panaszossal szembeni további intézkedésekhez. A panaszos és jogi képviselője elmondásai eddig a pontig vágnak egybe a rendőrségi dokumentumokkal, abban azonban már éles ellentét van a két oldal állításai között, hogy ehhez a panaszosi magatartáshoz társult-e tettelesen is a panaszos részéről (a „tolás”, kézzel megütés megtörténtét a rendőri jelentések tartalmazzák, a panaszos azonban ezt egyértelműen és következetesen tagadja, és a szabálysértési határozat sem említi tettelesen, csak a terület elhagyására szóló rendőri felszólításnak való engedetlenséget). Emiatt e többletkörülmény – a tettelesen is – kérdésében a Testület az Indokolás III. részének 3) pontjában foglaltak szerint, további bizonyítékok hiányában, nem tudott egyértelműen állást foglalni.

5) A Testület álláspontja szerint – szemben a szabálysértési határozat Indokolásában foglaltakkal – ahhoz, hogy a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség, és az Rtv. 19. § (1) bekezdésének megsértése teljes bizonyossággal megállapítható legyen, éppen a kérdéses panaszosi tettelesen is maradtalan bizonyítottsága volna szükséges. Ez ugyanis az a többletkörülmény, amely már kívül van a panaszos véleménynyilvánítási szabadságán, és felveti a Szabs. r. 40/A. § (1) bekezdésének alkalmazhatóságát, valamint beleütközik az Rtv. 19. § (1) bekezdésébe – önmagában az intézkedés jogszerűtlenségének szóvá tétele és a helyszínen maradás ezekhez még kevés. **Mivel azonban az intézkedések jogszerűségét vagy jogszerűtlenségét**

eldöntő legfontosabb körülmény tekintetében az ellentmondásos, egymást kizáró nyilatkozatok miatt nem lehetett teljes bizonyossággal állást foglalni, ezért a Testület a rendelkezésére álló dokumentumok alapján csak arra a következtetésre juthatott, hogy a panaszos igazoltatásának és előállításának az emberi méltósághoz és a tisztességes eljáráshoz való alapvető jogot, illetve személyi szabadságot sértő jellege nem állapítható meg.

Sérült azonban a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető joga atekintetben, hogy a rendőrök lakcíme megadására szólították fel [ld. Indokolás II. rész 7)–8) pont], márpedig erre az Rtv. 29. § (3) és (8) bekezdései, valamint a Szolgálati Szabályzat 38. §-a nem teremt jogalapot. Éppen ezért nem is tekinthető jogszerűtlennek az, hogy – a r. törzsszázlós jelentése szerint – a panaszos a helyszínen nem adta meg sem magyarországi, sem külföldi lakcímét. A panaszos lakcímének megállapítása jogszerűen a szabálysértési eljárás során történhet, ahogy ez a rendőrségi iratokból kitűnően a Rendőrkapitányságon ténylegesen meg is történt.

IV.

1) A panaszos előállításának körülményeit és az előállítás időtartama alatt tett intézkedések jogszerűségét vizsgálva a Testület az alábbi megállapításokat teszi. A panaszos sérelmezte, hogy előállítása megkezdésekor, amikor mobiltelefonon a férje kereste, a rendőrök nem engedték, hogy hívást fogadjon, és kivették a kezéből a telefonját. A panaszos jogi képviselője azt is kifejtette, hogy álláspontja szerint erre a rendőrök nem voltak feljogosítva, mert a mobiltelefon nem minősül támadásra vagy önvészély okozására alkalmas eszköznek [Rtv. 31. § (1) bekezdés, ld. Indokolás I. rész 1) és 4) pontok]. Erről a körülményről az intézkedésnél jelenvolt rendőrök jelentései is szólnak, amelyek szerint a panaszos a szolgálati járműbe ültetése előtt (vagy aközben) kívánt hívást fogadni, ezért el is fordult más irányba – ezzel ellenállva a rendőri felszólításnak –, a r. főtörzsrőrmester azonban kivette a panaszos kezéből a mobiltelefont, „vonalat bontott majd visszaadta a készüléket”.

Az Rtv. 18. § (1) bekezdése szerint: „A fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a Rendőrséget terheli. Ha a fogvatartott fiatalkorú vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát.” E törvényhely kapcsán a Testület már korábbi állásfoglalásaiban [ld. 130/2008. (XI. 5.) sz. állásfoglalás Indokolás III. rész 2) pont] kimondta, hogy a helyes értelmezés szerint a hozzátartozó értesítésének lehetőségét elsősorban magának az intézkedés alá vontnak kell biztosítani, ha ez az intézkedés célját nem veszélyezteti, és csak ha ő nincs abban a helyzetben, hogy hozzátartozóját értesíteni tudja, akkor hárul ez a feladat a Rendőrségre. A vizsgált esetben a Testület azt, hogy a panaszost férje telefonon kereste, tipikusan olyan helyzetnek minősítette, amelyben ő jogszerűen élhetett volna ezzel a lehetőséggel, ezért az Rtv. ezen szakasza alapján ezt a rendőröknek biztosítaniuk kellett volna a számára. Ezen az a körülmény sem változtat, hogy a panaszost a férje hívta, és nem

fordítva, illetve a panaszos telefonálása megakadályozásának megítélésénél az sem döntő szempont, hogy a Rendőrkapitányságra beszállítását követően ott már megtörtént a panaszos által megjelölt személyek értesítése [ld. Indokolás II. rész 4) pont], ezt ugyanis csak másodsorban kell a rendőrségnek megtennie, ha maga a panaszos nincs abban a helyzetben, hogy maga értesítse hozzátartozóját – ez pedig a vizsgált esetben nem állt fenn. A panaszos mobiltelefonjának elvételevel kapcsolatban – a panaszos jogi képviselője érveivel összhangban – a Testület fenntartja azt a korábbi állásfoglalásaiban [ld. 419/2009. (XII. 2.) sz. állásfoglalás] is megjelenő álláspontját, amely szerint az Rtv. 31. § (1) bekezdése alapján ebben az esetben a mobiltelefon nem tekinthető támadásra vagy önveszély okozására alkalmas tárgynak, így annak elvétele – egyéb speciális körülmény hiányában, ráadásul éppen akkor, amikor a panaszos hozzátartozóját jogszerűen értesíthetné – jogszerűtlen volt. Nem fogadható el az az érvelés sem, amely szerint a panaszos azzal, hogy hívást akart fogadni, és a másik irányba is fordult, a rendőri felszólításnak való ellenszegülésként értékelhető, hiszen az adott helyzetben – a szolgálati járműbe beültetéskor, négy rendőr jelenlétében – semmilyen formában nem veszélyeztette volna az előállítás eredményes fogatosítását az, ha a panaszos beszélhetett volna a férjével. **A panaszos mobiltelefonjának az elvétele ezért – akkor is, ha utóbb kikapcsolva visszakarta – súlyosan sértette a tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát, különösen amiatt, mert megakadályozta őt abban, hogy az Rtv. 18. § (1) bekezdésében foglalt jogával élhessen.**

Amennyiben a rendőrök úgy is tekintették a panaszos ezen magatartását, amely megakaszthatta az előállítás folyamatos menetét, a rendőröket várakozásra kényszeríthette, ellenszegülő jellegű volt és az Rtv. 19. § (1) bekezdésébe ütközhetett, akkor sem lehetett erre jogszerű reakció az, hogy elvették tőle a mobiltelefont és kikapcsolták, erre ugyanis az adott helyzetben nem volt jogszabályi lehetőség. A rendőrök fellépése legfeljebb a panaszos felszólításában, esetleg karjának elhúzásában merülhetett volna ki, és minden bizonnyal ez is eredményre vezetett volna, ha a rendőrök azt is jelzik a panaszosnak, hogy a szolgálati járműbe beszállva már lehetősége nyílik az intézkedés hátráltatása nélkül értesíteni a hozzátartozóját. Az azonban a rendőri jelentésből és a panaszos elmondásából is világosan kitűnik, hogy nem ez volt az intézkedő rendőrök célja, hanem hogy a panaszos egyáltalán ne beszélhessen senkivel az intézkedés alatt, mert az minden formájában az intézkedéssel szembeni ellenszegülés lenne, ezért tilos. Ez pedig az Rtv. 18. § (1) bekezdése alapján jogszerűtlen, a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát sértő, és a vizsgált ügyben különösen is indokolatlan volt (nem jöhetett szóba pl. bűntársak értesítésének vagy bizonyítékok eltüntetésének megakadályozása stb., ami indokolhatta volna a telefonálás megtiltását).

2) A panaszos az előállítása alatt történetekkel kapcsolatban kitért arra, hogy ruházatát és csomagját a női WC-ben vizsgálták át, illetve hogy az elé tett dokumentumok kitöltése nehézséget okozott neki, mert nem volt nála a szemüvege, a rendőrök pedig nem voltak elég segítőkészek, valamint kb. 17 óráig vele szemben érdemi eljárási cselekményt nem fogatosítottak, útlevelét elvesztették, és erről csak kisebb

szóváltás után adtak neki igazolást (útlevele elvesztése miatt anyagi kára is keletkezett).

A panaszos átvizsgálásának jogszerűsége, személyi szabadságot sértő jellege szintén nem állapítható meg, mert annak az előállításnak a jogalapját illetően, amelyhez ez az intézkedés kapcsolódott, a Testület az Indokolás III. részének 5) pontja szerint nem tudott állást foglalni. [Zárójelben jegyzi meg a Testület, hogy amennyiben az előállítás kétséget kizáróan jogszerű lett volna, úgy a panaszos csomagjának és ruházatának átvizsgálása is ilyennek minősülne, mert megfelelt volna az Rtv. 31. §-ának – személyi szabadságot korlátozó intézkedés okán került rá sor, előzetes tájékoztatás után, és azonos nemű személy végezte, nem szeméremsértő módon, megfelelő körültekintéssel – és az ezt konkretizáló Szolgálati Szabályzat 51. § (3) bekezdésének.]

A dokumentumok (főleg az előállítása időtartamáról kiállított igazolás) kitöltésével és aláírásával kapcsolatban a panaszos előadásából egyértelműen kitűnik – és ezt cáfoló körülmény a rendőrségi dokumentumokból sem adódik –, hogy azzal azért késlekedett, mert nem tudta pontosan, hogy mi áll bennük. Ennek az oka lehetett az is, hogy nem volt a panaszosnál a szemüvege [bár a r. százados jelentése azt írta, hogy a panaszos nem mondott olyat, hogy nem lát rendesen, ld. Indokolás II. rész 4) pont], de az is, hogy nem kapott kielégítő magyarázatot az elé tett irat tartalmáról (vagy arról, hogy egyébként útlevele elvesztéséről is fog kapni igazolást), és feltehetően nem rendelkezett elmélyült ismeretekkel a magyar rendőrségi eljárásról és a vonatkozó jogszabályokról. Annyi mindenesetre a körülményekből világosan kitűnik, hogy a dokumentumokat kiállító rendőr nem teljesítette maradéktalanul az Rtv. 24. § (1) bekezdése szerinti segítség- és felvilágosítás-adási kötelezettségét. E törvényhely szerint: „A rendőr köteles a feladatkörébe tartozó segítséget, illetőleg a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni.” **Emiatt – bár csak csekély mértékben, de – sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető joga.** A Testület ugyanakkor figyelemmel volt arra is, hogy az ügyeletes tiszt r. százados saját elmondása szerint [ld. Indokolás II. rész 4) pont], mikor látta, hogy a panaszos nem akarja aláírni az elé tett dokumentumokat, a szabálysértési előadóval együtt felvilágosította arról, hogy csak az előállítása időtartamáról szóló igazolást szeretnék vele aláírni, azután pedig megkapja az általa kért igazolást is útlevele elvesztéséről.

A panaszos előállítása időtartamának, és az azalatt tett eljárási cselekmények időarányos voltának minősítése szintén osztja az előállítás megítélését, és mivel a kifejtettek szerint a Testület az előállítás jogszerűségének kérdésében nem tudott állást foglalni, ezért ebben a kérdésben sem tudta megállapítani a panaszos személyi szabadságának esetleges sérelmét. [Itt is megjegyzi a Testület, hogy amennyiben az előállításnak bizonyíthatóan megfelelő jogalapja lett volna, annak négy órás időtartama, az alatta történt eljárási cselekményekre való tekintettel – pl. az intézkedő rendőrök meghallgatása, jelentésük elkészítése a szabálysértési eljárásban történő felhasználás céljából, a panaszos átvizsgálása, a panaszos meghallgatása eljárás alá vont személyként, igazolások kiállítása stb. – nem minősült

volna aránytalannak az Rtv. 15. § (1) bekezdése alapján. Az azonban kifogásolható, hogy – a r. százados jelentése szerint – a panaszosnak meg kellett várnia, amíg az intézkedő rendőrök részletes jelentésüket megírták, illetve amíg (egyébként rövid idő alatt) a szabálysértési határozatot írásba foglalták. A Testület álláspontja szerint az adott esetben elegendő lett volna, ha a szabálysértési előadó meghallgatja az intézkedő rendőröket, majd meghallgatja az eljárás alá vont személyt, és ezt követően szabadításáról intézkedik. Mivel ekkorra már a panaszos lakcíme megállapításra került, így a szabálysértési határozatot neki kézbesíteni lehetett volna; valamint az intézkedő rendőrök részletes jelentésének írásba foglalása sem igényli azt, hogy a panaszos azalatt a Rendőrkapitányság épületében tartózkodjon.]

3) A panaszos útlevelének elvesztésével kapcsolatban egybevág a panaszos elmondása a rendőrségi dokumentumokkal, az útlevel elvesztéséről egyébként – igaz, csak a panaszos külön kérésére – az ügyeletes tiszt r. százados igazolást is kiállított [ld. Indokolás II. rész 10) pont]. Ez alapján nem is lehet kérdéses a panaszost ért sérelem. A Testület egyebekben elfogadhatatlannak tartotta azt a rendőri állítást, amely szerint a panaszos útlevele vissza nem adásának azok voltak az okai, hogy az okmányt a panaszos nem a „szükséges módon”, hanem becsukva adta át, és viselkedése miatt az okmány visszaadása lehetlenné vált, emiatt az elvesztésért a panaszos okolható, a rendőrök emiatt felelősséget nem éreznek. Az intézkedő rendőröket ugyanis fokozott felelősség terheli az eljárásuk során hozzájuk kerülő okmányok és egyéb dokumentumok kezelésével kapcsolatban. A vizsgált helyzetben egyébként aligha képzelhető el, hogy a rendőröknek ne nyílt volna módjuk visszaadni a panaszosnak az útlevelét, és azt a panaszos tőlük ne vette volna át; ezért – tekintettel a kiállított igazolásra is, amelyet a panaszos kérése nélkül is, még az előállítására időtartamáról szóló igazolás átvételére előtt ki kellett volna állítania az ügyeletes tisztnek – az okmány elvesztésében az intézkedő rendőrök felelőssége egyértelműen megállapítható.

Amint az a panaszbeadványból kiderül, a panaszos plusz kiadásokra is kényszerült útlevele elvesztése miatt (ideiglenes útlevel, fénykép). **Ezek alapján egyértelműen megállapítható a panaszos tulajdonhoz való alapvető jogának súlyos sérelme, annak ellenére, hogy a későbbiekben az őt ért károk rendezése várható: Útlevele később megkerült, kiadásai megtérítésére pedig a Készenléti Rendőrség parancsnoka ígéretet tett [ld. Indokolás II. rész 6) pont].**

V.

A fentiek alapján a Testület arra a megállapításra jutott, hogy súlyosan sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető joga mobiltelefonja elvesztése miatt (amikor hozzátartozóját az előállításáról értesíthette volna), illetve szintén súlyosan sérült a tulajdonhoz való alapvető joga útlevele elvesztése miatt. A panaszbeadványban kifogásolt egyéb intézkedések alapjogot sértő voltáról azonban a Testület nem tudott állást foglalni, mivel az azok alapját képező igazoltatásának és előállításának a jogszerű vagy jogszerűtlen voltát – a

panaszos tettlegességével kapcsolatos bizonytalanságok, ellentmondó állítások miatt – nem tudta megállapítani.

Ezért a Testület a rendelkező részben foglaltak szerint, az Rtv. 93/A. § (6) bekezdése alapján az állásfoglalást megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2010. január 27.

Dr. Kaltenbach Jenő
elnök

Dr. Juhász Imre
elnökhelyettes

Dr. Féja András
előadó testületi tag

Független Rendészeti Panasztestület